

AT GÅ I STRUBEN PÅ DET LITTERÆRE PRÆSTESKAB:

Anmeldelse af Pola Oloixaracs ‘Mona’

‘Mona’ er rasende og valiumsdøsige satire, der går i struben på det litterære præsteskab og den amerikansk-europæiske selvsmagende barmhjertighedsracisme.

Den argentinske forfatter Pola Oloixarac har skrevet en roman om kunst og vold, der både er alvorlig og diabolsk. Det er tyktflydende satire, der stikker kniven ind lige der, hvor det kulturelitære selv billede er allermost skrøbeligt. Den er mærkelig, sjov og utryg. Og så har den et helt unaturligt plot.

Mona er en ung peruviansk forfatter, der læser på Stanford University i Californien, bedøver sig selv med en god blanding af Valium, Ambien og alkohol, drømmer om at droppe ud og flygte ind i den brasilianske jungle, og som for sin debutroman er blevet nomineret til den fornemme svenske litteraturpris Basske-Wortz. Efter at være blevet efterladt bevidstløs og med blå mærker over hele kroppen på en togstation af en medstuderende, beslutter Mona sig for at tage til den internationale litteraturfestival i Sverige, hvor prisen vil blive overrakt. Her er hun i nogle dage en del af en gruppe selvsmagende internationale forfattere, der skiftes til at holde foredrag, udveksle kropsvæsker og hviske om, om der er nogen, der har set den islandske digter, som alle taler om, imens de venter på afgørelsen af, hvem der vinder den prestigefyldte pris og de medfølgende 200.000€.

Mona er en observatør. Hun er det valiumsdøsig medium som de andre karakterer træder frem gennem. Med Mona som mellemmand præsenterer romanen en flerstemmighed – forskellige diskurser vikler sig ind og ud af hinanden som en satirisk arabesk. Omridset af Mona optegnes netop gennem hendes ikke-interaktioner med andre karakterer. På den måde er der også noget meget Rachel Cusk-esque over romanen. Mona bliver ligesom hovedkarakteren, Faye i den britiske forfatter Rachel Cusks kritikerroste trilogi, talt på og ikke med. Tilbage står omridset af den karakter, som de andres replikker bliver slynget imod. Mona er det satiriske filter, hvorigennem hele kulturparnassets indspisthed træder frem, så den slet skjulte elitisme i det hvide intellektuelle sprog bliver tydeligt:

“Åh, jeg vidste ikke, at Karl Ove Knausgard var med på den sidste festival. Jo, jo, for to år siden, en rigtig fin fyr, han plejede at komme sammen med sin kone, Linda, men siden deres skilsmisse (emnet for hans seneste romaner) havde de delt de europæiske festivaler mellem sig for ikke at støde ind i hinanden.”

Men modsat Cusks Faye-trilogi, så skriver Pola Oloixarac med de helt store armbevægelser. ‘Mona’ ligger langt fra realismens forudsigelige landeveje. Det er en roman, der ikke er bange for at være mærkelig, og som gerne gør sig lidt ekstra til for at være sjov. Ja, man gnider sig næsten i hænderne i forventningsglæde over den kommende afklapsning af eliten. Som f.eks. denne vidunderligt ironiske fremstilling af den falske beskedenhed, der fremtures med blandt litteraterne:

“I ankomsthallen stod der en pukkelrygget, grå mand med et papskilt med Monas navn på. Han præsenterede sig som Sturlussen, “ja ligesom Snorri, bare lidt yngre”; hans sibiriske hundeansigt krøllede sig lidt sammen over påfundet. Mona smilede, helt blød om hjertet. Sturlussen tilføjede nogle undskyldninger for sit mundtlige spanske, det var ikke så godt, som det havde været engang; han havde fordybet sig i studiet af middelalderspansk, og intet havde været det samme – og kunne aldrig nogensinde blive det igen – efter at han havde oversat Don Quixote først til svensk og siden til finsk.”

Den selvdestruktive Mona er med hendes kilometer lange ironiske distance til sine omgivelser et underholdende filter at se vores samtid gennem. Når Mona drømmer om at stemple ud af sin succesfulde karriere og flygte langt ind i brasiliens jungle, går romanen samtidig også i dialog med andre nyere værker såsom Halle Butlers ‘The New Me’ og Ottessa Moshfeghs ‘My Year of Rest and Relaxation’, der på samme vis taler ind i en kapitalismekritisk, anti-work bølge gennem unge kvindelige hovedkarakterer, der overgiver sig til opløsningen. Men ‘Mona’ er politisk på en anden måde end Butlers og Moshfeghs depressive ironi. Handlingen minder mere om en bibelsk lignelse end et egentlig plot. En særegen blanding af kropsmaterialisme og syndefald.

Romanen er fyldt med kropsligt ubehag, slimede kropsvæsker, unaturlige, mørke vandmasser og dræbte dyr. Både kroppens fysiske og semantiske autonomi er hos Mona under angreb. For franskmændene Lena er feminisme en intellektuel beskæftigelse. For Stanford University er Monas ikke-hvide krop et eksotisk eksemplar til deres diversitetssamling. Men for Mona sidder voldtægten og hendes opvækst i kroppen, og kroppens semantik er allerede blevet bestemt: Hun er farvet-latina-inka-ikke-hvid.

Romanen er på den måde identitetspolitisk, fordi Mona ikke er blevet givet det privilegium, at kunne forstå sin krop som neutral. Det er hævntrøstig satire, der går i struben på den litterære elite, barmhjertighedsracisme og hvid feminisme. Det er bibelsk syndflod og Noas ark. Det litterære parnas er et selvoptaget præstedømme fyldt med tv-prædikanter og selvudnævnte frelserfigurer, der vil være stemmen for alle dem, der er blevet gjort tavse. Det er en kirke uden tro men med kapitalisme og klasseforhold, man vender det blinde øje til.

I Peter Adolphsens i øvrigt fremragende oversættelse fra det originale spanske findes romanen nu på dansk, og med scenen sat i vores naboland, bliver romanens kritik af den amerikansk-europæiske litterære elite heller ikke mindre aktuel med danske briller. ‘Mona’ er satire, der rammer lige ned i Nordens ømme punkt: for hvordan hænger vores selvforståelse som et altruistisk, klasseløst, ultra-civiliseret og fremsynet utopia sammen med festivaldirektører, der udbringer en eksalteret skål for blækkets kammerater, og privilegieblinde snobber samlet i åndelig fælles-onani i den svenske natur?

Med ‘Mona’ har Pola Oloixarac skrevet en roman til tiden. Den er alvorlig, ubehagelig, overraskende og sjov. Og med dens sylespidse ironi og unaturlige elementer evner den at give form til nogle erfaringer, erkendelser og nuancer, som hverdagens sprog sjældent indfanger. Netop absurditeten som strategi åbner romanen op, så det der ellers er svært at give sprog til bliver lidt mindre svært. På den måde gør romanen netop det, der i hvert fald i min optik, er et af litteraturens vigtigste potentialer: Den udvider rummet for, hvad der er muligt at forstå.